

ДЕЯКІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ОКРЕМИХ ОБ'ЄКТІВ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

Для проведення порівняльних ідентифікаційних досліджень окремих об'єктів культурної спадщини, окрім речових доказів, необхідні зразки – відображення властивостей об'єктів, що перевіряються. Сліди правопорушень виникають стихійно в процесі події, що розслідується. Слідчий може лише віднайти та зберегти інформацію, яка вже міститься в слідах. Порівняльні зразки є продуктом цілеспрямованої діяльності слідчого та суду, від якої значно залежить їх кількість та якість, як об'єктивні передумови успішного дослідження.

До числа об'єктів мистецтвознавчої експертизи, що призначається при розслідуванні пошкодження об'єктів культурної спадщини, належать предмети антикваріату та твори монументального та станкового живопису, графіки, декоративно-ужиткового мистецтва, пам'ятки архітектури, дрібної пластики, музичні інструменти, нотна література тощо [1, п. 7.1].

Велике значення кількість і якість порівняльних зразків набувають в особливих випадках дослідження. Наприклад, при невеликій кількості інформації, що міститься в слідах, або якщо сліди зруйновано тощо. Аналіз експертної та слідчої практики доводить, що у більшості випадків причиною відмови експертів від надання висновків та вірогідних висновків є неякісність наданих на експертизу матеріалів, зокрема, порівняльних зразків. У зв'язку із цим велике практичне значення для слідчого та суду набуває знання загальних правил, що пред'являються до зразків порівняльного дослідження, і загальних принципів їх отримання.

Експертиза об'єктів культурної спадщини передбачає проведення активної технічної, організаційної та дослідницької роботи не лише експертом, але й слідчим. Робочий контакт слідчого та експерта полягає в такій взаємодії цих осіб при підготовці, проведенні та використанні експертизи в процесі розслідування, що забезпечує оптимальні умови проведення досліджень й оцінки їх результатів як доказів при розслідуванні.

Найбільш важливим етапом взаємодії слідчого та експерта є етап підготовки експертизи. На цьому етапі ставляться та конкретизуються питання, що підлягають роз'ясненню, визначаються об'єкти досліджень, збираються необхідні для експертів відомості та порівняльні матеріали, планується процес експертного дослідження. Тим самим визначаються напрямки, мета експертного дослідження та створюються його матеріальні передумови.

У низці випадків, особливо при розслідуванні складних та рідкісних експертиз, до яких, зокрема, і відноситься мистецтвознавча, слідчий не може самостійно розібратися в можливостях та умовах дослідження. Також він не має необхідних навичок та технічних засобів, які необхідні для отримання порівняльних зразків. Така ситуація складається при призначенні експертизи для встановлення джерела походження матеріалів та речовин, ідентифікації цілого по частинах за відсутності загальної лінії розділення, при призначенні багатьох видів досліджень (зокрема, це стосується експертизи нотної літератури, друкованої продукції, фотографій). Оптимальною формою вирішення таких складнощів є попередня консультація з експертом та залучення його до участі в слідчих діях: огляд, обшук, допит тощо.

Для проведення особливо складних досліджень, призначається комісійна експертиза. Якщо питання потребує залучення експертів різних спеціальностей, наприклад, криміналістів, мистецтвознавців.

Не втрачає свого значення робочий контакт слідчого й експерта при проведенні експертного дослідження. З одного боку, в ході експертизи як її проміжних результатів можуть бути встановлені істотні для подальшого розслідування обставини, які потребують миттєвого реагування слідчого. З іншого боку, обставини, що виявилися в процесі розслідування, можуть потребувати додаткових відомостей, документів, порівняльних матеріалів, корегування раніше поставлених питань тощо. Оптимальною формою контакту на цій стадії проведення є систематичний обмін інформацією між слідчим та експертом, а в необхідних випадках – присутність слідчого при проведенні експертизи.

В стадії оцінки слідчим висновку експерта він може надати пояснення про процес та сутність проведених досліджень, роз'яснити значення виконаних аналізів, результатів реакцій, проміжних даних, використаних термінів, навести додаткові аргументи.

Процесуальною формою такого контакту може бути допит експерта слідчим або судом [2, п. 2 ч. 5 ст. 69].

Висновки. Для проведення експертизи об'єктів культурної спадщини необхідні порівняльні зразки, що містять відображення властивостей об'єктів, які перевіряються. Експертиза об'єктів культурної спадщини передбачає проведення активної технічної та організаційної роботи як експертом, так і слідчим. Взаємодія цих суб'єктів полягає в консультаціях, обміну інформацією та в активній участі в проведенні слідчих дій.

Список використаної літератури

1. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень : затверджена Наказом Міністерства юстиції України 08.10.1998 № 53/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text> (дата звернення: 02.11.2021).
2. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 02.11.2021).